

Rozkład materiału

Rządzący i rządzeni

Temat lekcji	Treści	Oczekiwane osiągnięcia Uczeń:	Liczba godzin	Odniesienia do podstawy programowej Uczeń:
Rozdział I: U źródeł demokracji i republiki				
1. Obywatel w <i>polis</i> ateńskiej	1. Kto był obywatelem Aten? 2. Reformy ustrojowe w Atenach 3. Kto sprawował władzę w Atenach? 4. „Jedność w różnorodności”	– definiuje pojęcie obywatelstwa w świecie greckim – charakteryzuje strukturę społeczeństwa starożytnych Aten i jej wpływ na kwestię obywatelstwa – wyjaśnia, jaką rolę odgrywali obywatele w demokracji ateńskiej i ocenia ich wkład w życie polityczne <i>polis</i> – przedstawia etapy ewolucji ustroju starożytnych Aten – omawia organizację <i>polis</i> ateńskiej – opisuje kompetencje organów władzy w demokracji ateńskiej	1	A.7.1 wyjaśnia pojęcie obywatel i obywatelstwo w <i>polis</i> ateńskiej i w republikańskim Rzymie; A.7.2 wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatel w późniejszych epokach, z uwzględnieniem Rzeczypospolitej przedrozbiorowej.
2. Republika rzymska i jej obywatele	1. Władze republikańskie 2. Kim był obywatel Rzymu? 3. Jak można uzyskać obywatelstwo?	– wyjaśnia rolę rozwoju terytorialnego państwa rzymskiego w kształtowaniu się pojęcia <i>civitas</i> – definiuje pojęcie obywatelstwa w państwie rzymskim – opisuje strukturę społeczeństwa starożytnego Rzymu i jej wpływ na kwestię obywatelstwa – przedstawia etapy ewolucji ustroju starożytnego Rzymu	1	A.7.1 wyjaśnia pojęcie obywatel i obywatelstwo w <i>polis</i> ateńskiej i w republikańskim Rzymie;

		– wymienia najważniejsze organy i urzędy republiki rzymskiej – porównuje i ocenia prawa oraz obowiązki obywateli w świecie greckim i rzymskim – tłumaczy, na czym polegały reguły <i>ius soli</i> oraz <i>ius sanguinis</i> w świecie antycznym i jaką rolę odgrywają współcześnie		A.7.2 wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatel w późniejszych epokach, z uwzględnieniem Rzeczypospolitej przedrozbiorowej.
3. Tradycja antycznej demokracji i republiki w późniejszych epokach	1. Republiki w średniowieczu 2. Obywatele średniowiecznych miast 3. Republika Niderlandów 4. Demokratyczne i republikańskie tradycje polskiej szlachty	– wymienia przykłady recepcji antycznej tradycji politycznej w późniejszych epokach – omawia uwarunkowania uzyskania praw obywatelskich przez średniowieczne mieszczaństwo – przedstawia prawa i wolności średniowiecznego mieszczaństwa oraz jego wewnętrzne rozwarstwienie – opisuje osiągnięcia republik kupieckich – charakteryzuje organy władzy Republiki Weneckiej i Republiki Zjednoczonych Prowincji – prezentuje wspólne cechy między demokracją szlachecką w Rzeczypospolitej a ustrojem <i>polis</i> ateńskiej i republiki rzymskiej – tłumaczy wpływ ideologii sarmackiej na sposób rozumienia praw i obowiązków polskiej szlachty względem państwa	1	A.7.2 wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatel w późniejszych epokach, z uwzględnieniem Rzeczypospolitej przedrozbiorowej.
Rozdział II: Królowie i poddani				
1. Władcy średniowiecznej Europy	1. Królestwo Franków i Kościół 2. Cesarstwo uniwersalistyczne	– wymienia okoliczności powstania państwa Franków i Państwa Kościelnego oraz wzajemne relacje między nimi – przedstawia okoliczności odnowienia cesarstwa przez	1	B.7.1 charakteryzuje zakres władzy cesarza, papieża i króla oraz ich wzajemne relacje

	3. Cezaropapizm czy papocezaryzm? 4. Jak przedstawiano pochodzenie władzy monarszej?	Ottona I – wyjaśnia, na czym polegała idea uniwersalizmu cesarskiego – porównuje koncepcje cesaropapizmu i papocezaryzmu – charakteryzuje rywalizację między cesarstwem a papieżem w VIII–XIV w. – określa doktrynalne podstawy władzy w średniowieczu – podaje cechy ideologii władzy książąt i królów, cesarza oraz papieża		<i>w średniowieczu; opisuje zakres władzy samorządu miejskiego w średniowiecznym mieście.</i>
2. Feudalizm w średniowieczu	1. Czym był feudalizm? 2. System lenny 3. Poddaństwo chłopów	– tłumaczy znaczenie terminu feudalizm – omawia relacje między seniorem i wasalem oraz obowiązki każdego z nich – przedstawia proces kształtowania się drabiny feudalnej w społeczeństwie i wynikające z tego konsekwencje – wyjaśnia, na czym polegała zależność chłopów od pana feudalnego – opisuje proces rozprzestrzeniania się systemu wasalno-lennego w Europie – ocenia stosunki własności występujące w średniowieczu	1	<i>B.7.2 analizuje relikty świata feudalnego w późniejszych epokach.</i>
3. Miasta średniowiecznej Europy	1. Od upadku do rozkwitu 2. Lokacje miejskie 3. Samorząd miejski 4. Gildie i cechy	– przedstawia proces odradzania się miast w średniowiecznej Europie – wyjaśnia, na czym polegała lokacja miasta i jakie niosła korzyści dla jego mieszkańców – omawia organizację i kompetencje samorządu miejskiego – charakteryzuje zadania i funkcje cechów	1	<i>B.7.1 charakteryzuje zakres władzy cesarza, papieża i króla oraz ich wzajemne relacje w średniowieczu; opisuje zakres władzy samorządu miejskiego</i>

		– tłumaczy, jaką rolę odgrywały gildie i hanzy		<i>w średniowiecznym mieście.</i>
4. Kształtowanie się parlamentaryzmu europejskiego	1. Początki parlamentaryzmu angielskiego 2. Organizacja i działanie parlamentu angielskiego 3. Stany Generalne we Francji 4. Kompetencje Stanów Generalnych 5. Zgromadzenia stanowe w innych krajach europejskich	– przedstawia proces kształtowania się monarchii stanowych – opisuje genezę parlamentaryzmu angielskiego i francuskiego – charakteryzuje organizację i funkcjonowanie parlamentu angielskiego oraz Stanów Generalnych, a także prezentuje kompetencje tych zgromadzeń – ocenia relacje między królem oraz zgromadzeniami stanowymi w Anglii i Francji – omawia pochodzenie pierwszych parlamentów w innych wybranych krajach europejskich	1	<i>C.7.1 analizuje funkcjonowanie staropolskiego parlamentaryzmu na tle porównawczym.</i>
Rozdział III: Absolutyzm czy republika?				
1. Obywatele czy poddani?	1. Prawa człowieka i prawa obywatela 2. Rewolucja angielska 3. Nowożytne teorie umowy społecznej	– wyjaśnia różnicę między prawami człowieka a prawami obywatelskimi – charakteryzuje kwestie obywatelstwa w różnych modelach ustrojowych na przykładzie rozważań Niccolò Machiavellego, Thomasa Smitha, Jeana Bodina i Johna Locke'a – podaje znaczenie pojęcia rewolucja – omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji angielskiej – charakteryzuje oraz ocenia wpływ jednostki na losy narodu i państwa na przykładzie działalności Olivera Cromwella	1	<i>A.7.2 wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatel w późniejszych epokach, z uwzględnieniem Rzeczypospolitej przedrozbiorowej; C.7.1 analizuje funkcjonowanie staropolskiego parlamentaryzmu na tle</i>

		– opisuje nowożytne koncepcje umowy społecznej na przykładzie poglądów Thomasa Hobbesa, Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau i Woltera		<i>porównawczym.</i>
2. Elementy feudalizmu w czasach nowożytnych	1. Dualizm gospodarczy w Europie 2. Szlachta a pozostałe grupy społeczne 3. Folwark szlachecki 4. Jak zanikło poddaństwo chłopów?	– wyjaśnia, na czym polegał dualizm rozwoju gospodarczego Europy w epoce nowożytnej – omawia genezę folwarku pańszczyźnianego w nowożytnej Polsce – przedstawia sposób organizacji i funkcjonowania folwarku – określa gospodarcze znaczenie folwarków w nowożytnej Polsce – opisuje sytuację prawną i ekonomiczną poszczególnych stanów społecznych na ziemiach polskich od XV do XIX w. – charakteryzuje proces zanikania poddaństwa i uwłaszczenia chłopów pod zaborami w XIX w.	1	<i>B.7.2 analizuje relikty świata feudalnego w późniejszych epokach.</i>
3. Rzeczpospolita – królestwo czy republika?	1. Początki polskiego parlamentaryzmu 2. Obrady sejmu walnego 3. Wolna elekcja 4. Sejmiki ziemskie	– wyjaśnia, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja polityczna szlachty polskiej – opisuje organizację i funkcjonowanie sejmu walnego oraz charakteryzuje jego kompetencje – prezentuje rodzaje sejmików i sejmów – przedstawia i ocenia relacje między królem oraz parlamentem w Rzeczypospolitej – porównuje parlamentaryzm staropolski z parlamentaryzmami: angielskim i francuskim	1	<i>C.7.1 analizuje funkcjonowanie staropolskiego parlamentaryzmu na tle porównawczym.</i>
4. Szlachta i magnateria	1. Jak powstał stan szlachecki? 2. Rozwarstwienie stanu szlacheckiego	– wyjaśnia, co decydowało o dominującej pozycji stanu szlacheckiego w Polsce – omawia najważniejsze przywileje szlacheckie i wyjaśnia ich wpływ na proces kształtowania się	1	<i>C.7.2 analizuje i ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego i rozwoju klienteli</i>

	3. Wzrost potęgi magnatów 4. Oligarchia magnacka	parlamentaryzmu polskiego – przedstawia rozwarstwienie stanu szlacheckiego – podaje cechy odróżniające magnaterię od pozostałych przedstawicieli warstwy szlacheckiej – charakteryzuje przyczyny i przejawy kryzysu demokracji szlacheckiej w XVII w. – omawia zjawisko oligarchizacji życia politycznego w Rzeczypospolitej – opisuje relacje między magnaterią a drobną szlachtą – ocenia wpływ magnaterii na króla i politykę państwa		<i>jako nieformalnego systemu władzy w I Rzeczypospolitej.</i>
5. Z królem lub przeciw niemu	1. Konfederacje i rokosze 2. Rokosz Zebrzydowskiego 3. Rokosz Lubomirskiego 4. W obronie kraju 5. Konfederacja targowicka	– charakteryzuje rokosz i konfederację jako wyrazy szlacheckiego buntu – wymienia najważniejsze postulaty uczestników rokoszy: Iwowskiego, Zebrzydowskiego i Lubomirskiego oraz konfederacji: tyszowieckiej, barskiej i targowickiej – ocenia skutki stosowania <i>liberum veto</i> oraz zawiązywania konfederacji i rokoszy dla państwa i jego mieszkańców	1	<i>C.7.2 analizuje i ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego i rozwoju klienteli jako nieformalnego systemu władzy w I Rzeczypospolitej.</i>
6. Polskie wzorce obywatela	1. Obywatel w Rzeczypospolitej Obojga Narodów 2. Nowa koncepcja narodu	– omawia istotę obywatelstwa w przedrozbiorowej Rzeczypospolitej – przedstawia ewolucję poglądów na temat roli i miejsca obywatela w państwie w publicystyce Polski nowożytnej – ocenia postawy obywatelskie szlachty polskiej inspirowane ideologią sarmacką – opisuje propozycje reform ustrojowych w XVIII-wiecznej Polsce i ich wpływ na prawa, wolności i obowiązki obywatelskie – tłumaczy, na czym polega obywatelstwo uniwersalne	1	<i>A.7.2 wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatel w późniejszych epokach, z uwzględnieniem Rzeczypospolitej przedrozbiorowej.</i>

Rozdział IV: Wiek rewolucji

1. Wielkie rewolucje	1. Dlaczego wybuchła rewolucja amerykańska? 2. Wojna o niepodległość 3. Wybuch rewolucji 4. Francja republiką 5. Terror jakobinów i upadek rewolucji	– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki rewolucji amerykańskiej – wymienia idee, które przyświecały założycielom Stanów Zjednoczonych – omawia przyczyny narastania nastrojów rewolucyjnych we Francji pod koniec XVIII w. – opisuje przebieg i skutki Wielkiej Rewolucji Francuskiej – omawia najważniejsze akty prawne przyjęte przez francuskie władze rewolucyjne – wyjaśnia wpływ rewolucyjnych aktów prawnych i deklaracji na przemiany społeczno-polityczne we Francji, w Europie i na świecie	1	D.7.1 <i>analizuje, na wybranych przykładach, zjawisko rewolucji społeczno-politycznej i jego ideowe korzenie.</i>
2. Rewolucje społeczne	1. Wiosna Ludów 2. Ideologia socjalistyczna 3. Rewolucja w Rosji w latach 1905–1907 4. Rok 1917 w Rosji	– opisuje nastroje społeczne i polityczne związane z przemianami gospodarczymi w XIX w. – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów – określa wpływ ideologii socjalistycznej na zmiany i wydarzenia w Europie w XIX i XX w. – przedstawia okoliczności wybuchu, cechy i skutki rewolucji rosyjskich	1	D.7.1 <i>analizuje, na wybranych przykładach, zjawisko rewolucji społeczno-politycznej i jego ideowe korzenie.</i>
3. Społeczeństwo bez państwa	1. Anarchizm czy komunizm? 2. Anarchizm w XX wieku 3. Anarchiści na ziemiach polskich 4. Anarchiści	– omawia założenia ideologiczne anarchizmu – charakteryzuje poglądy i metody działania przywódców oraz zwolenników różnych nurtów anarchizmu – ocenia metody działalności anarchistów – przedstawia ruch anarchistyczny na ziemiach polskich – prezentuje udział organizacji anarchistycznych w działaniach związków zawodowych w XX w.	1	D.7.2 <i>analizuje, na wybranych przykładach, ruch anarchistyczny.</i>

	współcześnie	– wyjaśnia znaczenie haseł antyglobalistów		
4. Komuna Paryska	1. Powstanie III Republiki Francuskiej 2. Okoliczności proklamowania Komuny Paryskiej 3. Upadek Komuny Paryskiej 4. Represje wobec komunardów	– omawia wpływ wojny francusko-pruskiej na przemiany ustrojowe we Francji i wybuch powstania w Paryżu – charakteryzuje reformy wprowadzone przez Komunę Paryską – przedstawia represje, jakie spotkały uczestników Komuny Paryskiej po jej upadku – opisuje udział Polaków w Komunie Paryskiej – ocenia idee, które przyświecały zwolennikom zrywu w stolicy Francji w 1871 r.	1	D.7.1 <i>analizuje, na wybranych przykładach, zjawisko rewolucji społeczno-politycznej i jego ideowe korzenie.</i>
Rozdział V: Ku demokratycznej Rzeczypospolitej				
1. Obywatele odrodzonej Rzeczypospolitej	1. Odbudowa państwowości 2. Od demokracji do sanacji 3. Konflikty społeczne w II Rzeczypospolitej	– charakteryzuje demokratyczne rozwiązania ustrojowe przyjęte w odrodzonej Rzeczypospolitej – przedstawia zakres praw obywatelskich w II Rzeczypospolitej – omawia wpływ wydarzeń politycznych na ograniczenie swobód demokratycznych i praw obywatelskich w przedwojennej Polsce – wymienia formy i skutki protestów społecznych, które odbywały się w okresie międzywojennym – ocenia walkę ugrupowań politycznych działających w II Rzeczypospolitej – opisuje sytuację narodowościową na ziemiach polskich	1	A.7.2 <i>wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatel w późniejszych epokach, z uwzględnieniem Rzeczypospolitej przedrozbiorowej.</i>
2. Władza i społeczeństwo w PRL	1. Komunistyczne władze w Polsce do 1956 roku 2. Wydarzenia poznańskie i odwilż	– przedstawia uwarunkowania przejęcia władzy przez komunistów w powojennej Polsce – omawia cechy charakterystyczne ustroju i gospodarki PRL – wyjaśnia, jaką rolę odgrywały środki masowego	1	E.7.1 <i>analizuje, na wybranych przykładach, działalność opozycji politycznej w PRL.</i>

	październikowa 3. Jak powstała opozycja? 4. Marzec '68 5. Grudzień '70	przekazu w kształtowaniu postaw opozycyjnych społeczeństwa polskiego – charakteryzuje najważniejsze wydarzenia polityczne w Polsce w latach 1956–1971 – określa wpływ realizacji planów gospodarczych PRL na powstawanie kryzysów społeczno-politycznych w kraju – opisuje przemiany społeczne w PRL		
3. Opozycja polityczna w PRL	1. Początki opozycji 2. O wolne związki zawodowe 3. Rozprawa z opozycją 4. Dalsza walka o demokrację	– omawia przyczyny, przebieg oraz skutki polityczne i społeczne protestów i wystąpień Polaków przeciwko władzy ludowej – charakteryzuje działalność organizacji opozycyjnych w PRL na wybranych przykładach – przedstawia działalność opozycyjną NSZZ „Solidarność” – wymienia skutki polityczne i społeczne wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – ocenia rolę obrad Okrągłego Stołu w przemianach politycznych w kraju	1	E.7.1 <i>analizuje, na wybranych przykładach, działalność opozycji politycznej w PRL.</i>
4. Między utopią a antyutopią	1. Wizje idealnego państwa 2. Utopia w myśli politycznej 3. Antyutopia 4. Eugenika – realizacja antyutopii	– wyjaśnia pojęcia utopia i antyutopia – omawia cechy utopijnej wizji państwa idealnego na przykładach dzieł Platona, Thomasa More’a, Tommasa Campanelli, Francisca Bacona i Ignacego Krasickiego – porównuje elementy świata utopii i antyutopii – przedstawia zagrożenia związane z urzeczywistnieniem antyutopii dostrzegane przez George’a Orwella i Aldousa Huxleya	1	E.7.2 <i>objaśnia pojęcie antyutopii, odwołując się do prac Orwella i Huxleya.</i>

		– tłumaczy, dlaczego autorzy antyutopii sprzeciwiali się rozwojowi systemów totalitarnych– wyjaśnia, na czym polega eugenika i jakie miejsce zajmowała w teoriach utopijnych i antyutopijnych– opisuje skutki praktyk eugenicznych w XX w., ze szczególnym uwzględnieniem zbrodni nazistowskich		